

WhatsApp! met taalgebruik?

Onderzoek naar stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten

Bachelor scriptie Communicatie
Xinthia Krielaart (3816478)
Dr. J. N. den Ouden
17 juli 2014

Abstract

In het verleden zijn er veel onderzoeken gewijd aan stijlaanpassingen in SMS-berichten. In dit experimentele onderzoek is echter gekeken naar stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten. Er is gekeken naar de relatie tussen sekse, sociale afstand en mate van inbreuk en het aantal stijlaanpassingen in de aanhef, afsluiting, bodytekst en het hele bericht. Het onderzoek is afgenomen bij acht havo klassen verspreid over twee scholen. Op basis van de vier schrijftaken die zij kregen is het onderzochte corpus tot stand gekomen. De vier schrijftaken varieerden onderling in ontvanger en in de mate van inbreuk. Uit het onderzoek is gebleken dat meisjes meer worden beïnvloed door ontvanger en inbreuk dan jongens. De berichten van meisjes bevatten minder stijlaanpassingen naarmate de sociale afstand tussen zender en ontvanger groter was. De invloed van inbreuk was minder eenduidig. Meisjes gebruikten meer stijlaanpassingen in verzoeken. Bij jongens interacteerde inbreuk met ontvanger.

1. Inleiding	p. 3
2. Theoretisch kader	
2.1 Het communicatieproces	p. 4
2.2 Karakteristieken van WhatsApp	p. 4
2.3 Wanneer gebruikt men WhatsApp	p. 5
2.4 De Boodschap	p. 6
2.5 Textism/textspeak	p. 7
2.6 Mannen versus vrouwen	p. 8
2.7 Sociale afstand en mate van inbreuk	p. 9
3. Methode	
3.1 Participanten	p. 11
3.2 Corpus	p. 11
3.3 Procedure	p. 12
3.4 Analyse	p. 13
3.5 Verwerking van de gegevens	p. 14
4. Resultaten	
4.1 Stijlaanpassingen in het hele bericht	p. 15
4.2 Stijlaanpassingen in de aanhef	p. 18
4.3 Stijlaanpassingen in de afsluiting	p. 19
4.4 Stijlaanpassingen in de bodytekst	p. 20
5. Conclusie	
5.1 Sekse	p. 24
5.2 Sociale afstand	p. 24
5.3 Inbreuk	p. 25
6. Discussie	
6.1 Sekse	p. 26
6.2 Sociale afstand	p. 26
6.3 Inbreuk	p. 27
6.4 Generaliseerbaarheid van het onderzoek	p. 27
6.5 Slotbeschouwing	p. 28
7. Literatuurlijst	p. 29
8. Bijlage 1: Lijst met gevonden stijlaanpassingen	p. 31
9. Bijlage 2: Protocol	p. 35

1. Inleiding

WhatsApp is al sinds zijn introductie in 2009 een razend populaire applicatie waarmee men berichten kan sturen. Slechts vier jaar na zijn introductie maakten al 200 miljoen mensen gebruik van deze service. Het grote succes is mede te danken aan de gemakkelijke toegankelijkheid van de applicatie (voortaan 'app') en de afwezigheid van advertenties in de app (Redactie, 2013). De bedenkers zelf van WhatsApp benadrukken vooral het feit dat men gratis berichten kan versturen (WhatsApp Inc., 2014). Doordat de service vrijwel kosteloos is en men niet gebonden is aan een bepaald aantal karakters lijkt het gebruik van SMS onder jongeren te zijn verdrongen door WhatsApp.

Ondanks haar populariteit is er nog weinig onderzoek gedaan naar WhatsApp. In tegenstelling tot SMS is er op het moment van schrijven nog vrijwel niets bekend over stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten. Omdat WhatsApp erg verschilt van SMS, is het te verwachten dat de bevindingen uit onderzoeken naar stijlaanpassingen in SMS niet opgaan voor WhatsApp. In tegenstelling tot bij een SMS-bericht, is men bij een WhatsApp-bericht (appje) immers niet gebonden aan een maximum aantal karakters. Bovendien is het sturen van een appje zo goed als kosteloos. Deze verschillen, tezamen met de mogelijke impact van stijlaanpassingen op de taalvaardigheid van jongeren (Tayebnik & Puteh, 2012; De Jonge & Kemp, 2012; Grace, Kemp, Martin, & Parrila, 2014), maken het van belang dat er specifiek onderzoek wordt gedaan naar stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten.

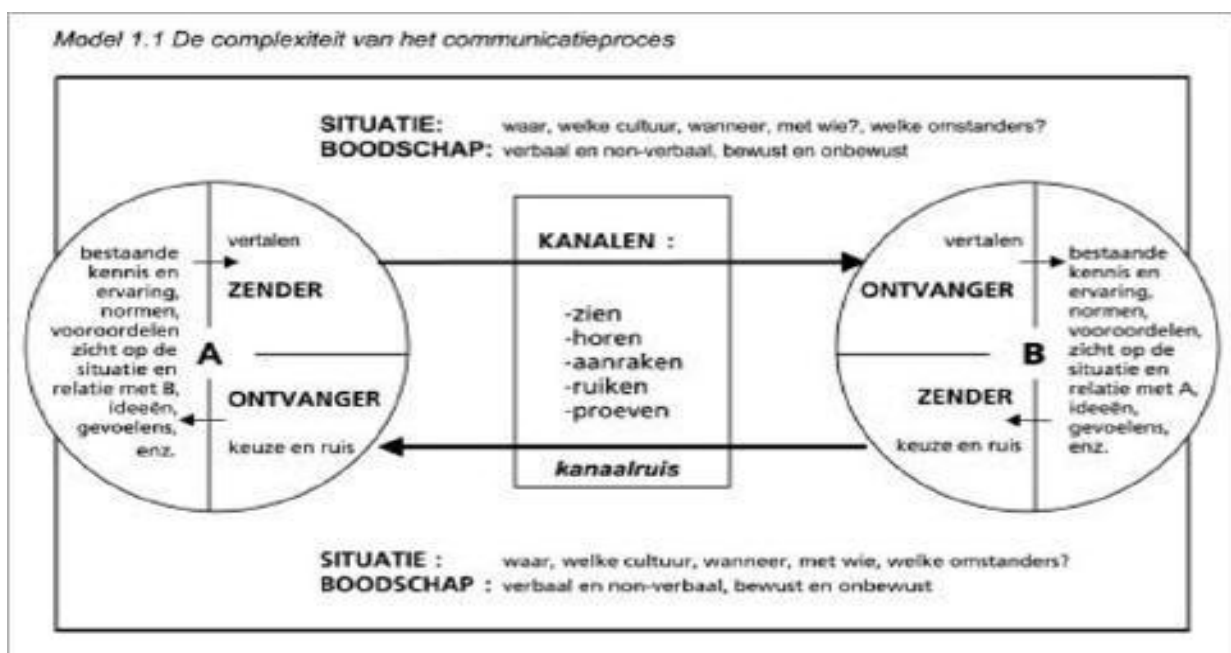
Dit experimentele onderzoek betreft een corpusonderzoek en zal zich richten op de aanwezigheid van verschillende vormen van stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten, verzonden door jongeren. Met name zal hier worden gekeken naar de invloed van geslacht, de sociale afstand tussen de zender en de ontvanger en de mate van inbreuk op het doen en laten van de ontvanger.

Hiertoe zullen jongeren uit acht verschillende havo vier klassen, verspreid over twee scholen, gevraagd worden om vier schrijfpoddrachten te maken en een korte vragenlijst in te vullen. De opdrachten bestaan uit vier afzonderlijke situatieschetsen. Op basis van elke situatieschets dienen zij een WhatsApp-bericht te sturen. In deze situatieschetsen zal worden gevarieerd in de mate van sociale afstand tussen de zender en de ontvanger, namelijk hun vader en hun buurman, en de mate van inbreuk, namelijk een aanbod of een verzoek. De verwachting is dat de berichten van jongeren gericht aan hun vader meer stijlaanpassingen bevatten dan de berichten die worden verstuurd naar de buurman. Ook is de verwachting dat de berichten die een aanbod omhelzen meer stijlaanpassingen bevatten dan de berichten waarin een verzoek wordt gedaan.

2. Theoretisch kader

2.1 Het communicatieproces

In het onderhavige onderzoek draait alles om het communicatieproces tussen personen. In het communicatieproces worden boodschappen tussen twee of meerdere mensen heen en weer gestuurd. Een boodschap is een bericht dat wordt verstuurd door een zender naar een ontvanger. Deze boodschap wordt eerst gecodeerd door de zender, alvorens deze door een kanaal naar een ontvanger wordt gestuurd. Wanneer de ontvanger de boodschap heeft gekregen, zal hij deze moeten decoderen. Dit proces is schematisch weergegeven in figuur 1 (Verckens, 2001).

Figuur 1: Schematische weergave van het communicatieproces (procesmodel van Oomkes).

Afkomstig uit *Communicatievaardigheden* (p. 18), door Verckens, J. P., 2001, Leuven – Apeldoorn: Garant.

2.2 Karakteristieken van WhatsApp

Tegenwoordig vindt een groot deel van de communicatie plaats via de mobiele telefoon. Een manier waarop mobiele communicatie mogelijk is, is via de applicatie 'WhatsApp'. Dit is een *mobile instant messaging (MIM) application* waarmee men via de telefoon (bijna) gratis berichten kan versturen (Church & De Oliveira, 2013). Met WhatsApp kan men bovendien foto's, video's en audiobestanden versturen, zowel naar individuen als naar een hele groep. De app wordt vooral gebruikt om te 'chatten', voor snelle 'catch-ups', het coördineren en plannen van dingen, het contact houden met vrienden en familie en het delen van persoonlijke gebeurtenissen (Church & De Oliveira, 2013; Nardi et al., 2000).

WhatsApp is een service die een mobiele vorm van Instant Messaging (IM) aanbiedt. IM voorziet in een manier om informele, bijna synchrone communicatie te bewerkstelligen (Kobsa, Patil, & Meyer, 2012; Nardi, Whittaker, & Bradner, 2000). Het informele aspect wordt onder meer bereikt doordat IM het mogelijk maakt om bepaalde formaliteiten, zoals een groet en een afsluiting, van een bericht over te slaan. Dit is mogelijk omdat IM vergeleken kan worden met een telefoongesprek dat over een langere tijd plaatsvindt dan een normaal telefoongesprek (Nardi et al., 2000). Bovendien staat men bij IM minder onder druk om het gesprek gaande te houden, omdat men zelf kan bepalen wanneer en of men reageert (Nardi et al., 2000).

De synchroniciteit ontstaat doordat IM bijna altijd in beeld is. Wanneer mensen op hun telefoon kijken is het icoon van IM bijna altijd in het zicht. Dit leidt ertoe dat men geneigd is sneller te reageren, wat ten goede komt aan de synchroniciteit (Nardi et al., 2000).

2.3 Wanneer gebruikt men WhatsApp

WhatsApp is als communicatiemiddel te zien als een soort opvolger van de SMS. SMS is een 'Short Message Service' waarmee men voor een aantal cent een kort bericht van maximaal 160 karakters kan versturen. Voordat WhatsApp op het toneel verscheen was SMS dé manier van mobiel communiceren onder jongeren. Tegenwoordig lijkt dit WhatsApp te zijn. In sommige situaties wordt een SMS echter meer geschikt geacht dan een appje.

Dit is vooral in situaties die een meer formele manier van communiceren betreffen. Een SMS wordt namelijk als meer formeel beschouwd dan een WhatsApp-bericht (Church & De Oliveira, 2013). Ook wordt er voor een SMS gekozen wanneer het communicatie betreft met iemand die geen WhatsApp gebruikt.

WhatsApp is meer geschikt voor vlotte en informele communicatie. Communiceren via WhatsApp is veel sneller en is sociaal gezien meer direct. Een nadeel is dat het verzenden van WhatsApp-berichten verbinding met het internet vergt. Wanneer deze verbinding er niet is, is het niet mogelijk om berichten te versturen. Een ander aspect van WhatsApp dat als een nadeel kan worden gezien is dat de app extra sociale informatie verschaft zoals wanneer men voor het laatst online was, wanneer men aan het typen is en wanneer men voor het laatst de app heeft gebruikt. Dit levert soms druk op om direct te antwoorden en onrust wanneer iemand dit niet doet (Church & De Oliveira, 2013).

Uit kwalitatief onderzoek blijkt dat de keuze tussen SMS en WhatsApp vooral afhankelijk is van de mate van formaliteit van het bericht (Church & De Oliveira, 2013). Een ander kenmerk van het te verzenden bericht dat de keuze kan beïnvloeden, is of iemand wil dat het bericht direct wordt verzonden en ontvangen. Wanneer het meer formele communicatie betreft of het belang van

directe verzending en ontvangst groter is, kiest men eerder voor SMS dan WhatsApp (Church & De Oliveira, 2013). Dit lijkt enigszins paradoxaal te zijn met de bevinding dat sommigen de onmiddellijkheid van WhatsApp de meest belangrijke reden vinden om WhatsApp te verkiezen boven bijvoorbeeld e-mail (Nardi et al., 2000).

2.4 De boodschap

De keuze voor SMS of WhatsApp is dus grotendeels afhankelijk van het type boodschap dat men wil versturen. Een boodschap kan als een 'complete' boodschap worden gezien wanneer hierin drie elementen te onderscheiden zijn; een aanhef, een afsluiting en een bodytekst (Meijs, 209). De aanhef betreft een groet naar de ontvanger en is de opening van het gesprek. In de bodytekst staat de boodschap die de zender aan de ontvanger wil overbrengen. In de afsluiting staat een groet die het einde van een gesprek markeert.

Een boodschap omvat echter vaak meer informatie dan men op basis van de woordelijke tekst zou zeggen. Aan een boodschap als geheel kan men vier betekenis lagen onderscheiden (Schulz von Thun, 2003). Voor een goede communicatie is het van belang dat de ontvanger alle vier de betekenislagen op een goede manier opvangt.

Allereerst kan men de zakelijke betekenis onderscheiden. Dit is wat de zender woordelijk zegt. Ten tweede heeft een boodschap een expressieve betekenis, dit betreft datgeen wat de zender over zichzelf zegt. Deze expressieve betekenis is onder te verdelen in bewuste zelfpresentatie en onbewuste zelfonthulling. Het derde te onderscheiden aspect betreft het doel dat de zender bij de ontvanger wil bereiken, het appellerende aspect. Als laatste omvat een boodschap ook informatie over hoe de zender de relatie tussen zichzelf en de ontvanger ziet. Dit is de relationele betekenis van een boodschap.

Omdat de communicatie via WhatsApp veelal uit meerdere berichten bestaat, valt het te verwachten dat men bij WhatsApp-berichten de verschillende componenten verspreidt over meerdere berichten. Dit leidt er aan de ene kant toe dat sommige berichten een aanhef, afsluiting of bodytekst missen. Aan de andere kant leidt dit ertoe dat niet alle berichten vier verschillende betekenislagen zullen bevatten. Dit zou mogelijk kunnen leiden tot meer verwarring, doordat de verschillende betekenissen door de spreiding minder duidelijk overkomen. De kans is bijvoorbeeld aanwezig dat een zender gedurende een aantal berichten niet geheel consistent is wat betreft het doel dat hij voor ogen heeft.

Aan de andere kant biedt het communiceren via meerdere korte berichten wel de mogelijkheid om tussendoor feedback te krijgen van de ontvanger. Op basis van de reactie van de

ontvanger kan de zender zijn volgende bericht aanpassen. Dit leidt er mogelijk juist toe dat de vier verschillende kanten van de boodschap uiteindelijk duidelijker overkomen.

2.5 Textism/Textspeak

Stijlaanpassingen, ook wel *textism* of *textspeak* genoemd, in een bericht kunnen echter een obstakel vormen voor het intact overbrengen van de boodschap. Dit zal vooral het geval zijn wanneer ontvanger deze stijlaanpassingen niet als bewuste aanpassingen herkent. Dit is mogelijk schadelijk voor de boodschap, omdat fouten in de spelling lijken te wijzen op 'machteloos taalgebruik'. Uit onderzoek van Areni en Sparks (2005) is gebleken dat ontvangers, wanneer zij een tekst lezen die machteloos taalgebruik bevat, meer (negatieve) gedachtes krijgen over de schrijver. Dit kan er toe leiden dat een goed bedoeld bericht als negatief wordt begrepen.

Textspeak wordt gekenmerkt door enkele regelmatigheden in de gebruikte stijlaanpassingen. Het belangrijkste kenmerk is de *rebus afkorting* waarbij letters worden gebruikt voor hele lettergrepen ('love u'). Ook wordt er gebruik gemaakt van logogrammen met nummers en symbolen ('suc6'). Een laatste regelmatigheid is het gebruik van leestekens en letters om emoties te uiten in de vorm van emoticons (':') (Crystal, 2008).

Een andere categorisering van stijlaanpassingen komt bij Den Ouden en Van Wijk (2007) vandaan. Zij onderscheidden drie categorieën van stijlaanpassingen: lexicaal, orthografisch en symbolisch. Elk van deze categorieën kan weer worden onderverdeeld in subcategorieën.

Lexicale aanpassingen betreffen het toekennen van een betekenis aan bestaande woorden. Vier vormen hiervan zijn het lenen van woorden uit een andere taal ('pattas' wat schoenen betekent), het verruimen van de betekenis van een bestaand woord ('unit' vaak gebruikt voor een ding met een apart kenmerk zoals grootte, uiterlijk gewicht etc.), het afkorten van een woord (bieb) en het vervangen van zinsdelen door een nieuw woord (later) (Den Ouden & Van Wijk, 2007).

Orthografische aanpassingen betreffen de schrijfwijze van een woord. Dit kan door de spelling aan te passen aan de uitspraak van het woord ('latur'), het woord te benadrukken door hoofdletters en leestekens te gebruiken ('AWESOME!!'), een woord in te korten door letters te vervangen door cijfers of letters ('s6' voor succes), letters weg te laten ('hoest' voor hoe is het) en door het opzettelijk maken van spelfouten ('jou boek') (Den Ouden & Van Wijk, 2007).

Symbolische aanpassingen betreffen beeldende aanpassingen. Dit kan met behulp van emoticons bestaande uit letters, cijfers en/of tekens die gebruikt worden emoties te uiten (:-D om te uiten dat men blij is) en met behulp van tekens die woorden vervangen ('+' in plaats van het woord 'en') (Meijs, 2009). Het gebruik van dergelijke emoticons is ontstaan doordat bij communicatie via internet de niet-talige communicatie, zoals gezichtsuitdrukkingen en intonatie, afwezig is. Dit leidt

tot ambiguïteit. Emoticons worden gebruikt om deze onduidelijkheid te verhelderen en zorgen ervoor dat men zijn houding en persoonlijke mening kan uiten (Crystal, 2011).

Op basis van deze categorieën is het mogelijk om oneindig veel verschillende stijlaanpassingen te bedenken. Het aantal stijlaanpassingen dat daadwerkelijk door meerdere mensen veelvuldig wordt gehanteerd is echter klein. Een groot deel van de stijlaanpassingen wordt namelijk vooral gebruikt om te laten zien hoe goed men kan spelen met taal (Crystal, 2008). Een voorbeeld hiervan is het gebruik van een '3' voor een 'e', wat leidt tot woorden als h3.

Deze conclusie, getrokken door Crystal, verschilt echter van de vele onderzoeken die zijn gedaan naar het effect van textism op geletterdheid. Uit deze onderzoeken blijkt het gebruik van textism veelal negatief gecorreleerd te zijn met geletterdheid (De Jonge & Kemp, 2012). Mensen die meer gebruik maakten van textism scoorden slechter op lezen, spelling en morfologisch bewustzijn. Uit ander onderzoek lijkt de relatie minder eenduidig te zijn en wordt de invloed van textism op geletterdheid afhankelijk geacht van de attitude ten opzichte van textism (Grace, Kemp, Heritage Martin, & Parila, 2013). Het frequent sturen van SMS-jes verhult, en draagt mogelijk zelfs bij aan een slechte taalvaardigheid (De Jonge & Kemp, 2012).

Hoewel stijlaanpassingen dus schadelijk kunnen zijn voor de communicatie en voor de eigen geletterdheid, worden in veel SMS-berichten stijlaanpassingen gevonden. Het veelvuldige gebruik van stijlaanpassingen in SMS-berichten is volgens Crystal (2008) in directe relatie met tijd en energie. Doordat men per SMS moet betalen en deze berichten maar 160 karakters lang mogen zijn, is het efficiënter om woorden zodanig aan te passen dat men meer woorden kwijt kan.

Een voorbeeld van een onderzoek naar stijlaanpassingen in SMS-berichten is het onderzoek van Meijs (2009). Zij onderzocht of het gebruik van 'SMS-taal' afhankelijk was van de ontvanger. Ook onderzocht zij welke ontvanger welke schrijfstijl het meest waardeerde. Uit haar resultaten bleek dat jongeren eerder stijlaanpassingen gebruikten in hun bericht wanneer deze naar een vriend(in) was gericht, dan wanneer deze was gericht aan een docent. Ook bleek uit de resultaten dat jongeren over het algemeen een bericht in algemeen beschaafd Nederlands meer waardeerden dan een bericht met stijlaanpassingen. Dit verschil was groter wanneer het een bericht gericht aan een docent betrof.

2.6 Mannen versus vrouwen

Uit onderzoek naar SMS-gedrag is ook gebleken dat vrouwen en mannen verschillen in hun SMS-gedrag. Vrouwen zijn vaker *texters* en mannen vaker *talkers*. Texters gebruiken SMS vooral om relaties te onderhouden. Ze maken vaker gebruik van het maximale aantal karakters en zijn beter in staat hun emoties te uiten via een SMS. Om deze reden gebruiken texters ook meer

stijlaanpassingen, omdat deze vaak worden gebruikt om emoties te uiten en om karakters te besparen (Reid & Reid, 2005). Talkers daarentegen gebruiken SMS vooral om een bepaald doel te bereiken. Om deze reden zijn hun SMS-jes vaak korter en bevatten ze minder stijlaanpassingen.

Omdat het doel van het sturen van een SMS dus afhankelijk lijkt te zijn van het geslacht van de zender, is het te verwachten dat dit ook het geval is bij WhatsApp-berichten. Omdat WhatsApp voor een groot deel de functie van SMS heeft overgenomen, is het ook bij WhatsApp-berichten te verachten dat vrouwen meer stijlaanpassingen gebruiken bij het sturen van appjes dan mannen. Dit leidt tot de eerste onderzoeksvraag:

‘Gebruiken vrouwen meer stijlaanpassingen in hun WhatsApp-berichten dan mannen?’

De eerste hypothese is:

H1: Vrouwen gebruiken meer stijlaanpassingen in hun WhatsApp-berichten dan mannen.

2.7 Sociale afstand en mate van inbreuk

Twee andere factoren die mogelijk van invloed zijn op het aantal stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten zijn: sociale afstand en de mate van inbreuk. Deze twee factoren vloeien voort uit de Politeness Theory (Brown & Levinson, 1987). In deze theorie staat de *face* van de gespreksdeelnemers centraal. Het begrip *face* in de Politeness Theory is afkomstig uit het werk van Goffman uit 1967. Alle competente volwassenen hebben een *face*. Dit is een publiek zelfbeeld dat eenieder wil behouden (Matsumoto, 1988). Het is iets waar men veel belang aan hecht, welke verloren kan gaan, kan worden onderhouden of kan worden verbeterd. In een goede interactie houdt men rekening met de *face* van een ander en die van zichzelf. *Face* kan worden onderverdeeld in een negatieve *face*, de wil van eenieder om niet gestoord te worden in zijn of haar handelingen en een positieve *face*, de wil van eenieder om aardig gevonden te worden.

Tijdens het communiceren proberen mensen dus hun eigen *face* en die van de ander intact te laten. Hiervoor is het van belang dat men de boodschap vormgeeft op de manier die het beste past naar gelang de omstandigheden. Drie sociologische variabelen zijn hierbij van belang: de sociale afstand tussen gesprekspartners, de machtsverhouding tussen de gesprekspartners en de mate waarin de boodschap inbreuk maakt op de *face* van de ander.

In dit onderzoek zijn, net als in het onderzoek van Meijs (2009), vooral de sociale afstand en de mate van inbreuk van belang. Sociale afstand zal worden gehanteerd voor de mate waarin personen dicht bij elkaar betrokken zijn (Huls, 2001). Tussen ouders en kinderen is deze afstand vaak klein. Als vuistregel kan men de frequentie waarmee men elkaar ziet en spreekt hanteren. Naarmate deze frequentie hoger is, is de sociale afstand kleiner.

Onder de mate van inbreuk wordt volgens de Politeness Theory de mate waarin men inbreuk maakt op iemands face verstaan. Van belang is dat het hier gaat om een objectieve mate van inbreuk, geabstraheerd van de personen in kwestie (Huls, 2001). Een verzoek tot het verrichten van een bepaalde handeling vormt een grote inbreuk op iemands negatieve face omdat dit tot in zekere mate een nadeel inhoudt voor de ontvanger. Een aanbod daarentegen kan juist worden gezien als een handeling met een zeer geringe inbreuk, de ontvanger heeft er immers voordeel van.

Omdat ook jongeren zich bij het WhatsAppen bezig houden met het behouden van hun eigen face en die van de ontvanger, valt het te verwachten dat zij hun stijlaanpassingen aanpassen aan de omstandigheden. Bepaalde aanpassingen kunnen er immers voor de ontvanger uitzien als slordigheden wanneer de ontvanger de bewuste aanpassing niet als zodanig herkent. Dit is bijvoorbeeld mogelijk wanneer iemand 'trug' schrijft in plaats van 'terug'. De ontvanger kan dan denken dat de zender de 'e' is vergeten. Dit kan de eigen positieve face van de zender schaden. Het valt te verwachten dat naarmate de sociale afstand groter is tussen de zender en de ontvanger, de ontvanger de aanpassingen eerder als slordig ziet omdat hij de aanpassingen niet (her)kent (slechts een klein deel van de aanpassingen wordt immers regulier gebruikt, zie Crystal, 2008).

Ook valt het te verwachten dat naarmate de inbreuk van het bericht groter is, mensen meer hun best zullen doen om het bericht er zo net en duidelijk mogelijk uit te laten zien. Dit zal ook resulteren in het minder gebruiken van bepaalde stijlaanpassingen. Andere stijlaanpassingen kunnen daarentegen juist meer verwacht worden naarmate de inbreuk groter wordt. Emoticons zullen vaker worden gebruikt omdat hiermee een positieve houding kan worden duidelijk gemaakt en omdat ze gezichtsbedreigende acties kunnen verzachten (Skovholt, Gronning, & Kankaanranta, 2014).

De bovenstaande theorie leidt tot de volgende twee onderzoeksvragen:

'Wat is de relatie tussen sociale afstand en de hoeveelheid stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten?'

'Wat is de relatie tussen mate van inbreuk van het bericht op de face van de ontvanger en de hoeveelheid stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten?'

H2: Naarmate de sociale afstand tussen zender en ontvanger groter is, zullen jongeren minder stijlaanpassingen maken in de te versturen WhatsApp-berichten.

H3: Naarmate de inbreuk van het bericht groter is, zullen jongeren minder stijlaanpassingen maken in de te versturen WhatsApp-berichten.

3. Methode

3.1 Participanten

Het onderzoek is afgenomen op twee verschillende havo scholen in Den Bosch respectievelijk Deventer. Op elke school hebben de leerlingen van vier verschillende havo klassen meegedaan aan het onderzoek. Dit heeft geresulteerd in een onderzoeksgroep van 151 leerlingen. Hiervan waren 90 leerlingen vrouw, 60 waren man en een iemand had geen geslacht ingevuld. Het aantal mannen en vrouwen per conditie was gelijk verdeeld ($X^2(6)=5.51$; $p=.48$). De leeftijd liep van vijftien tot achttien jaar met een gemiddelde leeftijd van 16.1 jaar (sd .74).

De jongeren maakten bijna allemaal al meer dan een jaar gebruik van WhatsApp. Zij verstuurden gemiddeld genomen 816 berichten per dag (sd is 2336). Zij gaven aan het appen leuk te vinden en hier ook handig in te zijn. Meisjes (gemiddelde was 5.04 en sd 1.42) achtten zichzelf beter in Nederlands schrijven dan jongens (gemiddelde was 4.52 en sd 1.62) ($t=-2.10$, $df=123.75$, $p=.04$). Jongens en meisjes scoorden niet significant verschillend op de vragen hoe leuk ze het vonden om te appen en hoe handig zij zichzelf hierin achtten.

3.2 Corpus

Het corpus is tot stand gekomen op basis van vier experimentele schrijftaken. Het corpus bestaat uit de berichten die voortkwamen uit deze schrijftaken. De vier taken omvatten verschillende scenario's die onderling verschilden in ontvanger (buurman (B)/vader (V)) en in inbreuk (aanbod (a) /verzoek (v)). Hiermee zijn de variabelen 'sociale afstand' en 'inbreuk' gemanipuleerd.

Om de schrijftaken zo realistisch mogelijk te maken is er voor gekozen om de berichten ofwel te laten richten aan de vader ofwel aan de buurman, op wiens kinderen je af en toe paste. In dit bericht deed je ofwel een aanbod ofwel een verzoek. Bij het bericht met een aanbod moest je aanbieden een boek te halen uit de mediatheek op school over de Tweede Wereldoorlog, omdat je gehoord had dat de betreffende ontvanger hierin geïnteresseerd was. Het boek bestond uit twee delen en het lenen kostte 50 cent per deel per week. Bovendien moest er snel gereageerd worden, want het boek was zeer populair en anders bestond de kans dat deze was uitgeleend.

Bij het bericht met een verzoek moest je je vader of buurman verzoeken zo spoedig mogelijk de geleende boeken naar school terug te brengen, omdat ze diezelfde dag nog ingeleverd moesten worden. Wanneer dit niet gebeurde kreeg je namelijk 50 cent boete per deel per dag. Ook was in de opdracht vermeld op welk tijdstip het pauze was, hoe laat je klaar was en tot hoe laat de mediatheek open was.

De volgorde waarin men de betreffende berichten moest schrijven was verschillend. In totaal waren er vier volgordes te onderscheiden. De mogelijke volgordes waren: Ba-Vv-Va-Bv, Va-Bv-

Ba-Vv, Vv-Ba-Bv-Va en Bv-Va-Vv-Ba. Met deze verschillende volgordes is er gecontroleerd voor volgorde-effecten.

De gemiddelde lengte van de berichten aan de buurman met een aanbod was 241.25 (74.14) karakters. De gemiddelde lengte van de berichten met een verzoek aan de buurman was 297.56 (109.82) karakters. De gemiddelde lengte van de berichten aan de vader met een aanbod was 195.66 (70.15) karakters en de gemiddelde lengte van de berichten aan de vader met een verzoek was 245.46 (89.90) karakters.

3.3 Procedure

De condities waren zo verdeeld dat alle kinderen in dezelfde klas dezelfde volgorde hadden. Dit maakte het mogelijk om de instructie klassikaal te kunnen geven. Er werd begonnen met een mondelinge instructie. Deze instructie was vastgelegd op papier, zodat deze op elke school en in elke klas zo gelijk mogelijk zou zijn. In de instructie werd het doel en de procedure van het onderzoek uitgelegd. Na de inleiding werden de opdrachtenboekjes uitgedeeld. De instructie is terug te vinden in bijlage 2: introductie.

De instructieboekjes bestonden uit een korte instructie, de vier schrijftaken en een algemene vragenlijst. Aan de kinderen die geen smartphone of WhatsApp hadden werd de mogelijkheid gegeven toch mee te doen. Zij kregen een apart opdrachtenboekje waarin een afbeelding van een smartphone stond. Hierop konden zij hun berichten met de hand schrijven. Deze teksten zijn echter niet meegenomen in de analyses.

Na de inleiding kregen leerlingen de opdracht om naar aanleiding van de vier verschillende schrijftaken vier WhatsApp-berichten te sturen. Na elke schrijftaak moest men wachten tot iedereen klaar was met het sturen van zijn of haar berichten. Iedereen moest tegelijk doorgaan naar de volgende opdracht. Ook werd hen meegedeeld dat zij zo veel mogelijk moesten proberen te whatsappen op de manier zoals zij normaal ook deden. Het was dan ook toegestaan om het bericht op te splitsen in meerdere korte berichten.

De berichten moesten echter niet daadwerkelijk naar de buurman of de vader worden verstuurd, maar naar een speciaal voor dit onderzoek opgesteld telefoonnummer. Op die manier hebben wij toegang gekregen tot de berichten. Deze berichten zijn voor de analyse geëxporteerd naar Excel.

Na afloop van de vier schrijftaken vulden de leerlingen de algemene vragenlijst in. In de vragenlijst werden demografische gegevens bevraagd, zoals leeftijd, woonplaats, hoe lang men al gebruik maakte van WhatsApp en hoeveel appjes men per dag verstuurt. Verschillende WhatsApp-gedragingen, zoals hoe leuk men het vindt om WhatsApp-berichten te sturen, hoe kundig zij zichzelf

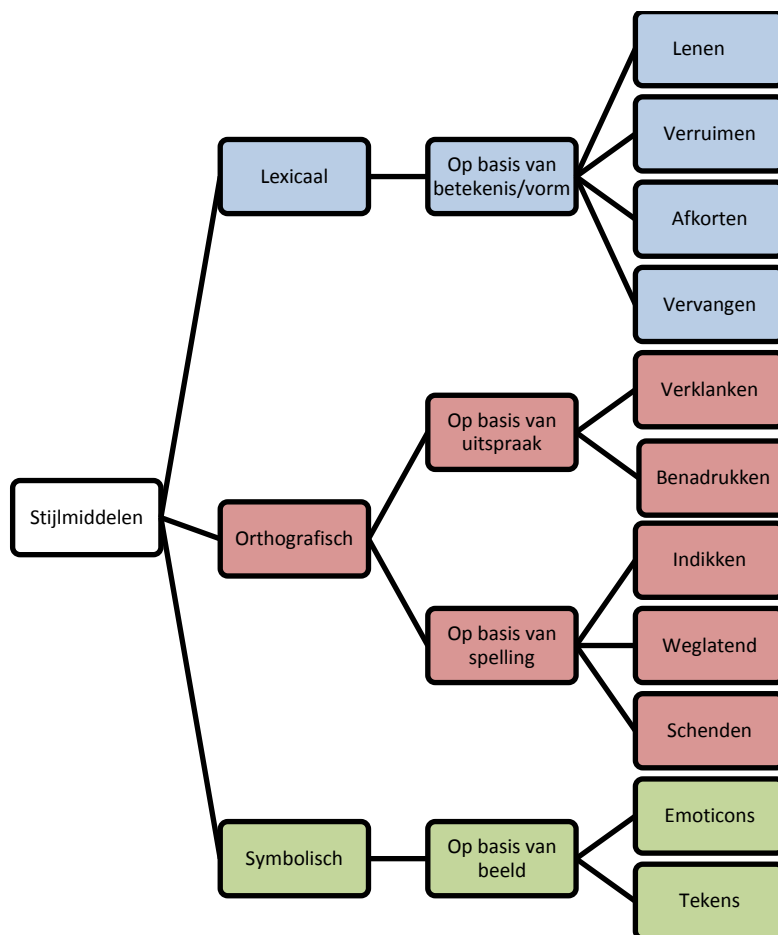
achtten in het vak Nederlands en in welke mate zij tijdens het maken van het bericht erop gelet hadden om geen taalfouten te maken, werden bevraagd met 7-puntsschalen.

3.4 Analyse

De verkregen WhatsApp-berichten zijn vanaf de telefoon op de computer gezet. Dit resulteerde in een html bestand waarin alle WhatsApp-berichten waren weergegeven. Dit bestand is vervolgens geëxporteerd naar Excel. In Excel zijn vervolgens de stijlaanpassingen geteld en gecategoriseerd.

Elk bericht is gecodeerd op een x-tal voorkomens van stijlaanpassingen. Er is gekeken naar hoe vaak stijlaanpassingen voorkwamen in de aanhef, de afsluiting en de bodytekst. De gevonden stijlfouten zijn genoteerd in een lijst, waarbij ook de frequentie van voorkomen in de verschillende berichten en de specifieke categorisering is weergegeven. Deze lijst is terug te vinden in bijlage 2.

De categorisering van de stijlfouten is verricht overeenkomstig het geschetste model door Meijs (2009). Dit model is schematisch weergegeven in figuur 2.

Figuur 2: Overzicht van de verschillende categorieën en subcategorieën van stijlaanpassingen.

Figuur 2 is een schematische weergave van de verschillende categorieën stijlaanpassingen. Er zijn drie hoofdcategorieën van stijlaanpassingen te onderscheiden, lexicale, orthografische en symbolische stijlaanpassingen. Elk van deze hoofdcategorieën is onderverdeeld in subcategorieën. Lexicale stijlaanpassingen zijn in te delen in de subcategorieën; lenen, verruimen, afkorten en vervangen. De subcategorieën van orthografische aanpassingen zijn verklanken, benadrukken, indikken, weglaten en schenden. Symbolische aanpassingen zijn te verdelen in tekens en emoticons. Voor een verdere inhoudelijke uitleg van de verschillende stijlaanpassingen verwijs ik u terug naar paragraaf 2.5.

Bij het categoriseren is elk voorkomende stijlaanpassing ingedeeld in een categorie. Wanneer een bepaald woord in verschillende categorieën thuispaste, omdat het woord op twee manieren was aangepast (veelal was dit lenen en benadrukken), is er telkens voor een categorie gekozen. Een voorbeeld hiervan is het woord 'hellooo'. Het woord hellooo is te zien als een benadrukking van een geleend woord, namelijk van hello uit het Engels. Dit woord is echter ingedeeld in benadrukken. Hiervoor is gekozen omdat het benadrukken een stijlaanpassing is op de stijlaanpassing van lenen. Dit maakt dat het benadrukken een prominentere rol speelt.

Ook is er een keuze gemaakt over wanneer men iets als afsluiting kan zien. Veel berichten eindigden met 'thanks', 'alvast bedankt' of iets dergelijks. Er is voor gekozen dit niet als een officiële afsluiting te zien. Slechts zinnen waarin een groet, naam of kus (of het teken x) voorkwam, zijn gedefinieerd als afsluiting.

3.5 Verwerking van de gegevens

Na de categorisering in Excel zijn de gegevens geëxporteerd naar SPSS. Hierin zijn de statistische analyses uitgevoerd. De gebruikte analyse was de *repeated measures*. Bij deze toets zijn twee factoren ingevuld (ontvanger en inbreuk), waarbij allebei de factoren twee levels hadden (buurman/vader en aanbod/verzoek). Deze twee factoren waren de *within-subject* variabelen. Ook is bij alle metingen geslacht gebruikt als *between-subjects factor*.

Hierna zijn er voor alle gevallen waarin geslacht een effect had gehad op het gebruik van stijlaanpassingen gesplitste analyses uitgevoerd. Deze gesplitste analyses betroffen ook herhaalde metingen. Hierbij was de dataset gesplitst op geslacht. Als *within-subject* variabelen zijn inbreuk en ontvanger gebruikt. Er was bij de gesplitste analyses geen *between-subjects factor*.

Er is voor een herhaalde meting gekozen omdat in de berekeningen rekening gehouden moest worden met het feit dat elke proefpersoon vier berichten had geschreven. Het was van belang dat SPSS hier rekening mee hield bij de berekening omdat er zo in de berekening kon worden gecompenseerd voor het feit dat sommige proefpersonen over het algemeen meer gebruik maakten van stijlaanpassingen dan anderen.

4. Resultaten

4.1 Stijlaanpassingen in het hele bericht

In tabel 1 is het percentage berichten waarin stijlaanpassingen voorkwamen weergegeven.

Tabel 1. Percentage berichten met stijlaanpassingen uitgesplitst naar Geslacht

	Overall	Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Jongen	86.70	60.00	58.30	71.70	65.00
Meisje	85.60	47.80	52.20	71.10	75.60

De jongeren verschilden in het gebruik van stijlaanpassingen in de berichten. Overall gezien bevatte ruim 85 procent van de berichten stijlaanpassingen. Voor de berichten aan de buurman lag het percentage berichten met stijlaanpassingen iets lager dan voor de berichten aan de vader. In de onderhavige statistische toetsen zijn zowel de berichten met stijlaanpassingen als de berichten zonder stijlaanpassingen meegenomen.

In tabel 2 is het gemiddeld aantal gebruikte stijlaanpassingen in het hele bericht per geslacht weergegeven. Zowel de overall aantallen als de aantallen per hoofdcategorie van stijlaanpassingen zijn weergegeven.

Tabel 2. Gemiddeld aantal stijlaanpassingen in het hele bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk, uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Overall	Jongen	1.57 (1.98)	1.47 (1.79)	1.75 (1.89)	1.93 (2.15)
	Meisje	.78 (1.06)	.93 (1.35)	1.63 (1.76)	2.02 (1.89)
Lexicaal	Jongen	.76 (1.07)	.59 (.83)	.75 (.94)	.66 (.78)
	Meisje	.15 (.41)	.21 (.72)	.19 (.42)	.52 (.97)
Orthografisch	Jongen	.73 (1.28)	.83 (1.39)	1.00 (1.26)	1.10 (1.44)
	Meisje	.56 (.88)	.52 (.91)	1.11 (1.60)	1.15 (1.39)
Symbolisch	Jongen	.10 (.44)	.03 (.18)	.05 (.22)	.10 (.35)
	Meisje	.13 (.59)	.17 (.43)	.39 (.58)	.45 (.74)

Bij het overall aantal stijlaanpassingen in het hele bericht was er een interactie-effect van ontvanger en geslacht ($F(2, 147)=3.43$; $p=.04$; $\eta^2=.05$). Gesplitste analyses lieten zien dat bij er bij jongens geen

significante effecten waren opgetreden van inbreuk ($F(1,59)=3.60$; $p=.06$; $\eta^2=.06$) of ontvanger ($F(1,59)=.09$; $p=.76$; $\eta^2=.00$). Wel trad er bij jongens een interactie-effect op van ontvanger en inbreuk ($F(1,59)=4.96$; $p=.03$; $\eta^2=.08$). Bij meisjes was er zowel een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,88)=33.91$; $p=.00$; $\eta^2=.28$) als van inbreuk ($F(1,88)=4.89$; $p=.03$; $\eta^2=.05$) en een interactie-effect van inbreuk en ontvanger ($F(1,88)=15.78$; $p=.00$; $\eta^2=.15$).

Jongens gebruikten in het aanbod aan de buurman meer stijlaanpassingen dan in het aanbod aan de vader. In het verzoek gebruikten zij juist meer stijlaanpassingen in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman. Meisjes gebruikten altijd meer stijlaanpassingen in berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman. Dit verschil was groter in de berichten met een verzoek dan in berichten met een aanbod.

Bij de scores op aantal lexicale stijlaanpassingen was er sprake van hoofdeffect van geslacht ($F(2,146)=10.04$; $p=.00$; $\eta^2=.12$) en een interactie-effect van inbreuk en geslacht ($F(2,147)=6.31$; $p=.00$; $\eta^2=.08$). Jongens gebruikten meer lexicale stijlaanpassingen dan meisjes. Gesplitste analyses laten zien dat er bij jongens geen effect was van ontvanger ($F(1,58)=.07$; $p=.79$; $\eta^2=.00$) of inbreuk ($F(1,58)=2.66$; $p=.12$; $\eta^2=.04$). Bij meisjes daarentegen was er zowel een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,88)=7.91$; $p=.01$; $\eta^2=.08$) als van inbreuk ($F(1,88)=8.58$; $p=.00$; $\eta^2=.09$). Daarnaast was er ook een interactie-effect van ontvanger en inbreuk ($F(1,88)=4.80$; $p=.03$; $\eta^2=.05$). Meisjes gebruikten in berichten aan de vader altijd meer lexicale stijlaanpassingen dan in de berichten aan de buurman. Dit verschil was het grootst in de berichten met een verzoek.

Bij orthografische stijlaanpassingen was er geen effect van ontvanger en inbreuk. Er was ook geen interactie-effect van een van deze variabelen en geslacht. Bij symbolische stijlaanpassingen was er, naast een hoofdeffect van geslacht ($F(2,147)=8.28$; $p=.00$; $\eta^2=.10$), ook een interactie-effect van ontvanger en geslacht ($F(2,147)=5.65$; $p=.00$; $\eta^2=.07$). Meisjes gebruikten meer stijlaanpassingen met tekens dan jongens.

Gesplitste analyses laten zien dat er bij jongens geen significant effect was van ontvanger ($F(1,59)=.07$; $p=.07$; $\eta^2=.00$) of inbreuk ($F(1,59)=.04$; $p=.85$; $\eta^2=.00$). Bij meisjes was er alleen een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,88)=19.29$; $p=.00$; $\eta^2=.18$). Meisjes gebruikten meer symbolische stijlaanpassingen in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman.

In tabel 3 is het gemiddeld aantal lexicale stijlaanpassingen in het hele bericht per geslacht weergegeven. Deze aantallen zijn weergegeven voor alle subcategorieën van lexicale stijlaanpassingen.

Tabel 3. Gemiddeld aantal lexicale stijlaanpassingen in het hele bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Lenen	Jongen	.03 (.18)	.02 (.13)	.10 (.35)	.07 (.31)
	Meisje	.00 (.00)	.01 (.11)	.04 (.21)	.08 (.35)
Verruimen	Jongen	.12 (.33)	.10 (.31)	.15 (.36)	.20 (.45)
	Meisje	.02 (.15)	.01 (.11)	.04 (.21)	.06 (.23)
Afkorten	Jongen	.57 (1.02)	.40 (.64)	.38 (.67)	.30 (.56)
	Meisje	.11 (.35)	.18 (.65)	.09 (.29)	.33 (.88)
Vervangen	Jongen	.03 (.18)	.07 (.25)	.10 (.30)	.08 (.28)
	Meisje	.01 (.11)	.01 (.11)	.01 (.11)	.06 (.23)

Er was geen effect van inbreuk en ontvanger op het aantal woorden dat geleend, verruimd of vervangen was. Er was wel een hoofdeffect van geslacht ($F(2,147)=4.88$; $p=.01$; $\eta^2=.06$) en een interactie-effect van inbreuk en geslacht op het aantal afkortingen dat jongeren gebruikten in hun berichten ($F(2,147)=5.40$; $p=0.01$; $\eta^2=.07$). Jongens gebruikten meer afkortingen in het bericht als geheel dan meisjes.

Gesplitste analyses lieten zien dat ontvanger ($F(1,59)=2.29$; $p=.14$; $\eta^2=.04$) en inbreuk ($F(1,59)=2.48$; $p=.12$; $\eta^2=.04$) geen effect hadden op het gebruik van afkortingen door jongens. Bij meisjes was er een hoofdeffect van inbreuk ($F(1,88)=6.07$; $p=.02$; $\eta^2=.06$). Meisjes gebruikten meer afkortingen in de berichten met een verzoek dan in de berichten met een aanbod.

In tabel 4 is het gemiddeld aantal stijlaanpassingen, van beide categorieën symbolische stijlaanpassingen, in het hele bericht per geslacht weergegeven.

Tabel 4. Gemiddeld aantal symbolische stijlaanpassingen in het hele bericht in relatie tot Ontvanger en inbreuk uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Emoticons	Jongen	.00 (.00)	.00 (.00)	.03 (.13)	.03 (.18)
	Meisje	.03 (.18)	.03 (.18)	.01 (.11)	.01 (.11)
Tekens	Jongen	.05 (.22)	.03 (.18)	.03 (.18)	.07 (.31)
	Meisje	.06 (.23)	.13 (.38)	.38 (.57)	.44 (.71)

Er was geen effect van inbreuk en ontvanger op het aantal emoticons dat jongeren gebruikten. Wel was er een hoofdeffect van geslacht op het gebruik van stijlaanpassingen met tekens ($F(2,147)=10.19$; $p=.00$; $\eta^2=.12$). Meisjes gebruikten meer stijlaanpassingen met tekens dan jongens. Daarnaast waren er twee interactie-effecten op het aantal stijlaanpassingen met tekens dat jongeren gebruikten. Er was een interactie-effect van ontvanger en geslacht ($F(2,147)=9.80$; $p=.00$; $\eta^2=.12$) en er was een interactie-effect van ontvanger en inbreuk ($F(1,147)=5.63$; $p=.02$; $\eta^2=.04$).

Gesplitste analyses wezen uit dat er alleen bij meisjes een hoofdeffect was opgetreden van ontvanger op het gebruik van stijlaanpassingen met tekens ($F(1,88)=32.05$; $p=.00$; $\eta^2=.27$). Meisjes gebruikten meer stijlaanpassingen met tekens in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman. Bij jongens waren de F 's allemaal kleiner dan 1.

4.2 Stijlaanpassingen in de aanhef van het bericht

In alle berichten tezamen is in een kwart van de berichten (151 keer) een stijlaanpassing voorgekomen. Het voorkomen van stijlaanpassingen in de aanhef was niet afhankelijk van inbreuk, ontvanger of geslacht. Er is overall en bij geen enkele hoofdcategorie een hoofd- of interactie-effect gevonden.

4.3 Stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht

In tabel 5 is het gemiddeld aantal stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht per geslacht weergegeven.

Tabel 5. Gemiddeld aantal stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk uitgesplit naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Overall	Jongen	.15 (.36)	.10 (.30)	.08 (.33)	.13 (.34)
	Meisje	.06 (.23)	.09 (.32)	.30 (.46)	.32 (.47)
Lexicaal	Jongen	.15 (.36)	.12 (.32)	.07 (.25)	.10 (.30)
	Meisje	.04 (.21)	.04 (.21)	.01 (.11)	.01 (.11)
Orthografisch	Jongen	.00 (.00)	.00 (.00)	.02 (.13)	.00 (.00)
	Meisje	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)	.01 (.11)
Symbolisch	Jongen	.05 (.22)	.00 (.00)	.02 (.13)	.03 (.18)
	Meisje	.07 (.29)	.03 (.18)	.29 (.46)	.33 (.50)

In tegenstelling tot in de aanhef van het bericht, is het voorkomen van stijlaanpassingen in de afsluiting wel beïnvloed door inbreuk en ontvanger. Overall gezien was er op het gebruik van stijlaanpassingen in de afsluiting van de berichten een interactie-effect van ontvanger en geslacht ($F(2,147)=6.59$; $p=.00$; $\eta^2=.08$). Gesplitste analyses hebben uitgewezen dat ontvanger en inbreuk geen significant effect hadden op het gebruik door jongens van stijlaanpassingen in de afsluiting (alle F 's waren kleiner dan 1). Bij meisjes was er een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,89)=23.31$; $p=.00$; $\eta^2=.21$). Meisjes gebruiken meer stijlaanpassingen in de afsluiting van de berichten aan de vader dan in de afsluiting van de berichten aan de buurman.

Bij de lexicale en orthografische stijlaanpassingen was er geen effect van ontvanger of inbreuk. Bij de lexicale stijlaanpassingen was er wel een hoofdeffect van geslacht ($F(2,148)=4.41$; $p=.01$; $\eta^2=.06$). Jongens gebruikten meer lexicale stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht dan meisjes.

Bij de symbolische stijlaanpassingen was er een interactie-effect van ontvanger en geslacht ($F(2,147)=9.12$; $p=.00$; $\eta^2=.11$). Gesplitste analyses hebben uitgewezen dat er bij jongens een interactie-effect is opgetreden van ontvanger en inbreuk ($F(1,59)=4.21$; $p=.05$; $\eta^2=.07$). Bij meisjes trad er een hoofdeffect van ontvanger op ($F(1,89)=30.15$; $p=.00$; $\eta^2=.25$). Jongens gebruikten meer symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van berichten aan de buurman wanneer het bericht een aanbod betrof. Wanneer het ging om een verzoek gebruikten de jongens echter meer symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van de berichten aan de vader. Meisjes gebruikten altijd meer symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van de berichten aan de vader dan in de afsluiting van berichten aan de buurman.

In tabel 6 is het gemiddeld aantal lexicale stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht per geslacht weergegeven. Deze aantallen zijn weergegeven voor alle subcategorieën van lexicale stijlaanpassingen.

Tabel 6. Gemiddeld aantal lexicale stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Lenen	Jongen	.00 (.00)	.00 (.00)	.02 (.13)	.02 (.13)
	Meisje	.00 (.00)	.00 (.00)	.01 (.11)	.01 (.11)
Verruimen	Jongen	.02 (.13)	.02 (.13)	.02 (.13)	.02 (.13)
	Meisje	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)
Afkorten	Jongen	.12 (.32)	.10 (.30)	.03 (.18)	.05 (.22)
	Meisje	.04 (.21)	.04 (.21)	.00 (.00)	.00 (.00)
Vervangen	Jongen	.02 (.13)	.00 (.00)	.00 (.00)	.02 (.13)
	Meisje	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)

Er was geen effect van inbreuk of ontvanger op het gebruik van leenwoorden, verruimingen, afkortingen en vervangingen. Er was wel een hoofdeffect van geslacht op het gebruik van verruimingen in de afsluiting van het bericht ($F(2,148)=3.19$; $p=.04$; $\eta^2=.04$). Jongens gebruikten meer verruimingen dan meisjes in de afsluiting van het bericht.

In tabel 7 is het gemiddeld aantal symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht per geslacht weergegeven. Deze aantallen zijn weergegeven voor beide subcategorieën van symbolische aanpassingen.

Tabel 7. Gemiddeld aantal Symbolische Stijlaanpassingen met Standaarddeviaties in de Afsluiting van het Bericht uitgesplitst naar Geslacht.

		<u>Ontvanger</u>			
		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Emoticons	Jongen	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)	.02 (.13)
	Meisje	.01 (.11)	.00 (.00)	.00 (.00)	.01 (.12)
Tekens	Jongen	.00 (.00)	.00 (.00)	.02 (.13)	.02 (.13)
	Meisje	.01 (.11)	.03 (.18)	.29 (.46)	.32 (.47)

Er was geen effect van inbreuk of ontvanger op het aantal emoticons dat jongeren in de afsluiting van het bericht gebruikten. Er was wel een interactie-effect van ontvanger en geslacht op het aantal stijlaanpassingen met tekens dat jongeren gebruikten ($F(2,147)=11.27$; $p=.00$; $\eta^2=.13$). Gesplitste

analyses hebben uitgewezen dat er bij jongens geen effect was van ontvanger ($F(1,59)=1.00$; $p=.32$; $\eta^2=.02$) en inbreuk op het gebruik van stijlaanpassingen met tekens. Bij meisjes was er een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,89)=40.13$; $p=.00$; $\eta^2=.31$). Meisjes gebruikten meer stijlaanpassingen met tekens in de afsluiting van de berichten aan de vader dan in de afsluiting van de berichten aan de buurman.

4.4 Stijlaanpassingen in de bodytekst

In tabel 8 is het gemiddeld aantal gebruikte stijlaanpassingen in de bodytekst van het bericht per geslacht weergegeven. Zowel de overall aantallen als de aantallen per hoofdcategorie van stijlaanpassingen zijn weergegeven.

Tabel 8. Gemiddeld aantal stijlaanpassingen in de bodytekst van het bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Overall	Jongen	1.10 (1.72)	1.12 (1.57)	1.25 (1.67)	1.43 (1.80)
	Meisje	.42 (.86)	.62 (1.15)	.93 (1.59)	1.34 (1.62)
Lexicaal	Jongen	.39 (.95)	.32 (.60)	.39 (.67)	.25 (.48)
	Meisje	.07 (.25)	.15 (.56)	.12 (.33)	.42 (.92)
Orthografisch	Jongen	.67 (1.24)	.78 (1.33)	.83 (1.28)	1.10 (1.55)
	Meisje	.28 (.78)	.34 (.80)	.71 (1.52)	.80 (1.28)
Symbolisch	Jongen	.05 (.22)	.03 (.18)	.03 (.18)	.07 (.31)
	Meisje	.07 (.29)	.13 (.40)	.10 (.34)	.11 (.49)

Overall was er geen effect van ontvanger ($F(1,147)=1.25$; $p=.27$; $\eta^2=.01$) of inbreuk ($F(1,147)=.01$; $p=.93$; $\eta^2=.00$). Ook op het aantal orthografische stijlaanpassingen hadden inbreuk en ontvanger ook geen effect. Bij het aantal lexicale stijlaanpassingen waren er daarentegen twee interactie-effecten. Er was een interactie-effect van ontvanger en geslacht ($F(2,147)=3.07$; $p=.05$; $\eta^2=.04$) en er was een interactie-effect van inbreuk en geslacht op het aantal lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst ($F(2,147)=5.75$; $p=.00$; $\eta^2=.07$).

Gesplitste analyses hebben uitgewezen dat ontvanger ($F(1,58)=.21$; $p=.65$; $\eta^2=.00$) en inbreuk ($F(1,58)=1.83$; $p=.18$; $\eta^2=.03$) geen significant effect hebben gehad op het gebruik van lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst in de berichten van jongens. Bij meisjes was er daarentegen zowel een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,88)=14.97$; $p=.00$; $\eta^2=.15$) als van inbreuk ($F(1,88)=8.36$; $p=.01$;

$\eta^2=.09$). Meisjes gebruikten meer lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst van berichten aan de vader dan aan de buurman. Daarnaast gebruikten zij ook meer lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst wanneer het bericht een verzoek betrof.

Ontvanger en inbreuk hadden ook effect op het voorkomen van symbolische stijlaanpassingen in de bodytekst. Er was een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,147)=4.45$; $p=.04$; $\eta^2=.03$). Daarnaast was er een interactie-effect van ontvanger en inbreuk ($F(1,147)=6.55$; $p=.01$; $\eta^2=.04$). Berichten aan de vader bevatten meer symbolische stijlaanpassingen in de bodytekst dan berichten aan de buurman. Dit verschil was het grootst in de berichten met een verzoek.

In tabel 9 is het gemiddeld aantal lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst van het bericht per geslacht weergegeven. Deze aantallen zijn weergegeven voor alle subcategorieën van lexicale stijlaanpassingen.

Tabel 9. Gemiddeld aantal lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst van het bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Lenen	Jongen	.02 (.13)	.02 (.13)	.02 (.13)	.02 (.13)
	Meisje	.00 (.00)	.01 (.11)	.02 (.15)	.07 (.33)
Verruimen	Jongen	.00 (.00)	.02 (.13)	.00 (.00)	.00 (.00)
	Meisje	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)	.00 (.00)
Afkorten	Jongen	.35 (.95)	.22 (.49)	.32 (.62)	.18 (.43)
	Meisje	.06 (.23)	.12 (.52)	.09 (.29)	.33 (.88)
Vervangen	Jongen	.02 (.13)	.07 (.25)	.05 (.22)	.05 (.22)
	Meisje	.01 (.11)	.01 (.11)	.01 (.11)	.02 (.15)

Er was geen effect van inbreuk of ontvanger op de mate waarin jongeren gebruik maakten van lenen, verruimen en vervangen. Er was wel een interactie-effect van inbreuk en geslacht op het gebruik van afkortingen in de bodytekst ($F(2,147)=5.72$; $p=.00$; $\eta^2=.07$). Gesplitste analyses wezen uit dat ontvanger ($F(1,59)=.21$; $p=.65$; $\eta^2=.00$) en inbreuk ($F(1,59)=2.94$; $p=.09$; $\eta^2=.05$) geen significant effect hadden op het gebruik van afkortingen door jongens. Dit was wel het geval voor het gebruik door meisjes. Bij de berichten van meisjes was er een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,88)=10.37$; $p=.00$; $\eta^2=.11$) en een hoofdeffect van inbreuk ($F(1,88)=6.07$; $p=.02$; $\eta^2=.06$). Meisjes gebruikten meer afkortingen in de berichten aan de vader. Daarnaast gebruikten zij meer afkortingen wanneer het bericht een verzoek betrof.

In tabel 10 is het gemiddeld aantal symbolische stijlaanpassingen in de bodytekst van het bericht per geslacht weergegeven. Deze aantallen zijn weergegeven voor beide subcategorieën van symbolische aanpassingen.

Tabel 10. Gemiddeld aantal symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht in relatie tot Ontvanger en Inbreuk uitgesplitst naar Geslacht (sd tussen haakjes)

		Buurman		Vader	
		Aanbod	Verzoek	Aanbod	Verzoek
Emoticons	Jongen	.00 (.00)	.00 (.00)	.02 (.13)	.02 (.13)
	Meisje	.02 (.15)	.03 (.18)	.01 (.11)	.00 (.00)
Tekens	Jongen	.05 (.22)	.03 (.18)	.02 (.13)	.05 (.29)
	Meisjes	.04 (.21)	.10 (.34)	.09 (.33)	.11 (.49)

Er was geen effect van inbreuk of ontvanger op het aantal emoticons dat jongeren in de bodytekst van het bericht gebruikten. Ontvanger en inbreuk hadden wel effect op de mate waarin jongeren gebruik maakten van stijlaanpassingen met tekens. Er was een hoofdeffect van ontvanger ($F(1,147)=5.58$; $p=.02$; $\eta^2=.04$). Naast dit hoofdeffect was er ook een interactie-effect van ontvanger en inbreuk ($F(1,147)=9.38$; $p=.00$; $\eta^2=.06$). Jongeren gebruikten meer stijlaanpassingen met tekens in de berichten aan de vader dan in berichten aan de buurman. Dit verschil was het grootst wanneer het bericht een verzoek betrof.

5. Conclusie

5.1 Sekse

Hypothese 1 was dat meisjes meer stijlaanpassingen zouden gebruiken dan jongens. Deze hypothese kan niet zonder meer worden bevestigd. Jongens gebruikten namelijk zowel in het bericht als geheel als in de afsluiting afzonderlijk meer lexicale stijlaanpassingen dan meisjes. Dit betrof afkortingen in het bericht als geheel en verruiming in de afsluiting. Meisjes daarentegen gebruikten in het bericht als geheel weer meer symbolische aanpassingen dan jongens. In de afsluiting gebruikten meisjes overall gezien meer stijlaanpassingen dan jongens.

Gesplitste analyses wezen uit dat jongens over het algemeen niet erg werden beïnvloed door ontvanger of inbreuk in hun gebruik van stijlaanpassingen. Wanneer men het bericht in zijn geheel, overall beschouwt gebruikten jongens in het aanbod aan de buurman meer stijlaanpassingen dan in het aanbod aan de vader. In het verzoek gebruikten zij juist meer stijlaanpassingen in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman.

In de afsluiting van het bericht gebruikten jongens meer lexicale stijlaanpassingen, zoals verruiming, dan meisjes. Het gebruik van symbolische stijlaanpassingen door jongens was afhankelijk van de mate van inbreuk van het bericht. Jongens gebruikten meer symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van berichten aan de buurman wanneer het bericht een aanbod betrof. Wanneer het ging om een verzoek gebruikten de jongens echter meer symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van de berichten aan de vader.

Meisjes werden in tegenstelling tot jongens wel vaak beïnvloed door ontvanger en inbreuk. Over het algemeen gebruikten meisjes meer stijlaanpassingen in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman. Daarnaast gebruikten zij meer lexicale stijlaanpassingen (afkortingen) in het bericht als geheel en in de bodytekst afzonderlijk wanneer het bericht een verzoek betrof.

5.2 Sociale afstand

Hypothese 2 was dat jongeren minder stijlaanpassingen zouden gebruiken naarmate de sociale afstand tussen zichzelf en de ontvanger van het bericht kleiner was. De resultaten bevestigen deze hypothese voor meisjes. Sociale afstand had namelijk de meeste invloed op meisjes. Meisjes gebruikten in berichten aan de vader over het algemeen meer stijlaanpassingen dan in de berichten aan de buurman.

Voor jongens kan deze hypothese worden bevestigd voor het gebruik van symbolische aanpassingen met tekens in de bodytekst van berichten. In de bodytekst van berichten gericht aan de vader gebruikten jongens meer symbolische stijlaanpassingen met tekens dan in de bodytekst van de berichten gericht aan de buurman. Jongens gebruikten ook in het hele bericht meer

stijlaanpassingen aan de vader dan aan de buurman wanneer het een verzoek betrof. Dit was ook het geval voor het gebruik van symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht. De afsluiting van berichten met een verzoek aan de vader bevatten meer symbolische stijlaanpassingen dan de afsluiting van berichten met een verzoek aan de buurman.

5.3 Inbreuk

Hypothese 3 was dat jongeren minder stijlaanpassingen zouden gebruiken wanneer de inbreuk van het bericht groter zou zijn. Deze hypothese kan op basis van de gevonden resultaten niet worden bevestigd. Veelal interacteerde inbreuk met ontvanger of geslacht. Alleen bij meisjes was er een hoofdeffect van inbreuk. Dit was het geval bij het gebruik van lexicale stijlaanpassingen in het bericht als geheel en bij het gebruik van lexicale stijlaanpassingen in de bodytekst. In deze twee gevallen bevatten de berichten met een verzoek meer stijlaanpassingen dan de berichten met een aanbod.

Ook bevatten de berichten van jongens in zijn geheel meer stijlaanpassingen wanneer het bericht een verzoek aan de vader betrof dan wanneer het een aanbod aan de vader betrof. De berichten van jongens met een verzoek aan de buurman bevatten juist minder stijlaanpassingen dan de berichten met een aanbod aan de buurman. Dit patroon was ook te zien bij het gebruik van symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting van het bericht. De berichten met een verzoek aan de vader bevatten meer symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting dan de berichten met een aanbod aan de vader. De berichten met een verzoek aan de buurman bevatten juist minder symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting dan de berichten met een aanbod aan de buurman.

6. Discussie

6.1 Sekse

De bevinding dat jongens meer afkortingen gebruikten dan meisjes kan mogelijk worden verklaard doordat jongens talkers zijn en dus eigenlijk liever face-to-face praten. Hierdoor kan het zijn dat zij hun berichten zo kort mogelijk willen houden. Ook kan het gebruik van afkortingen wellicht worden verklaard doordat jongens misschien luier zijn dan meisjes. Wellicht zijn jongens te lui om sommige woorden voluit te typen.

Het resultaat dat meisjes overall gezien meer stijlaanpassingen gebruikten in de afsluiting van het bericht kan worden verklaard doordat veel meisjes hun berichten aan de vader afsloten met xx, wat staat voor kusjes. Dit is een afsluitende groet die vaak niet gepast wordt geacht voor jongens van een dergelijke leeftijd.

De bevinding dat meisjes in het bericht als geheel meer symbolische stijlaanpassingen maakten dan jongens hangt met het gebruik van xx in de afsluiting samen. Het gebruik van tekens in de bodytekst door jongens is namelijk dermate laag dat dit niet kan opwegen tegen het veelvuldige gebruik van tekens door meisjes in de afsluiting. Het weinige gebruik van tekens in de bodytekst komt mogelijk doordat de bodytekst minder ruimte verschaft voor het gebruik van tekens dan de afsluiting. De enige tekens die in de bodytekst voorkwamen waren namelijk ... en ???. Het gebruik van deze tekens is, in tegenstelling tot het gebruik van xx door meisjes, eerder een uitzondering dan een gewoonte.

6.2 Sociale afstand

De bevinding dat sociale afstand met name bij meisjes een rol speelde en dat meisjes dus meer stijlaanpassingen gebruikten naarmate de sociale afstand kleiner was, kan worden verklaard doordat meisjes zich wellicht meer bezighouden met het bewaren van de face van de ander en zichzelf dan jongens. Het is goed mogelijk dat jongens het gebruik van stijlaanpassingen gepaster vinden dan meisjes. Om die reden hebben jongens zich wellicht minder zorgen gemaakt dan meisjes over of het gebruik van stijlaanpassingen het bericht of de face zou schaden. Dit heeft er wellicht voor kunnen zorgen dat de berichten aan de buurman en de berichten aan de vader bij jongens op elkaar leken.

Bij meisjes werd het onderscheid tussen buurman en vader goed zichtbaar gemaakt in de afsluiting van het bericht. Meisjes gebruikten xx naar de vader en een meer formelere groet aan de buurman. Doordat meisjes bovendien minder andere stijlaanpassingen, zoals afkortingen gebruikten, omvatten de gebruikte tekens een redelijk groot percentage van het aantal gebruikte stijlaanpassingen.

Dat jongens ook meer symbolische stijlaanpassingen met tekens in de bodytekst gebruikten in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman, geeft mogelijk weer dat jongens zich tocht bewust waren van het verschil in sociale afstand tussen de buurman en de vader. De gebruikte tekens in de bodytekst waren namelijk veelal '... ' of '??'. Dit zijn tekens waarmee je een vraag dwingender kunt maken en een sterke uiting mee kunt afzwakken. Het is goed mogelijk dat jongens zich dwingender en sterker hebben geuit in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman. Dit kan ervoor hebben gezorgd dat ook jongens meer stijlaanpassingen met tekens gebruikten in de berichten aan de vader dan in de berichten aan de buurman.

6.3 Inbreuk

Het resultaat dat meisjes meer lexicale stijlaanpassingen gebruikten wanneer het een verzoek betrof dan wanneer het bericht een aanbod betrof was tegenstrijdig met de verwachting. Deze verwachting was gebaseerd op het feit dat een verzoek een grote inbreuk vormt op de ander, wat het logisch maakt dat de zender van het bericht zijn best doet om niet de ontvanger ook nog op een andere manier te schaden. Men zou om die reden minder stijlaanpassingen gebruiken in een verzoek.

Stijlaanpassingen kunnen daarentegen ook juist een inbreuk verzachten. Het is mogelijk dat in de verzoeken meer beleefde woorden werden gebruikt dan in de berichten met een aanbod. Het feit dat deze woorden vaak lang zijn (denk hierbij aan 'alstublieft', 'meneer' en 'met vriendelijke groet') heeft er wellicht voor gezorgd dat er meer afkortingen werden gebruikt in verzoeken.

De bevinding dat bij jongens de berichten met een aanbod aan de buurman juist meer stijlaanpassingen bevatten dan de berichten met een verzoek aan de buurman was wel in lijn met de verwachtingen. Waarschijnlijk werden jongens bij berichten aan de buurman toch beïnvloed door de mate van inbreuk van hun berichten. Dit heeft er voor kunnen zorgen dat jongens het gebruik van stijlaanpassingen toch minder gepast vonden wanneer het een verzoek aan de buurman betrof.

Aan de andere kant heeft dit bewustzijn er niet toe geleid dat jongens, net zoals meisjes, ook meer beleefde woorden gingen gebruiken. Dit kan verklaren waarom jongens meer stijlaanpassingen in het bericht als geheel en symbolische stijlaanpassingen in de afsluiting gebruikten wanneer het een aanbod aan de buurman betrof dan wanneer het een verzoek aan de buurman betrof.

6.4 Generaliseerbaarheid van het onderzoek

Doordat de onderzoeksgroep redelijk beperkt was, is het wellicht lastig om de resultaten naar een grotere groep te generaliseren. Wanneer de onderzoeksgroep wat groter was, had men wellicht ook verschillen gevonden voor andere soorten stijlaanpassingen dan alleen afkortingen en tekens. Nu

was het zo dat sommige stijlaanpassingen, zoals emoticons, zo sporadisch voorkwamen dat er geen significante effecten konden worden gevonden.

Daarnaast is het onderzoek slechts gebaseerd op de resultaten van twee verschillende scholen. Wanneer men meer scholen in het onderzoek zou betrekken is de kans groot dat de resultaten anders zijn. Op een school wordt namelijk vaak eenzelfde soort taalgebruik gehanteerd. Doordat het onderhavige onderzoek slechts de resultaten van twee scholen betreft is het mogelijk dat een deel van de stijlaanpassingen typisch zijn voor die school.

Bovendien zijn bij de berekeningen ook de berichten betrokken waar geen stijlaanpassingen in voorkwamen. Wanneer deze berichten buiten beschouwing waren gelaten waren er wellicht meer significante effecten gevonden van ontvanger en inbreuk. Het is goed mogelijk dat er dan ook effecten zouden zijn gevonden op het gebruik van orthografische stijlaanpassingen, wat nu niet het geval was.

Ook is het slechts mogelijk om de resultaten van dit onderzoek te generaliseren naar de leeftijdsgroep van 15 tot 18 jaar. Dit onderzoek is immers slechts in deze leeftijdscategorie afgenomen. Wanneer men ook het taalgebruik in WhatsApp-berichten van jongere mensen zou onderzoeken, zou men wellicht heel andere resultaten krijgen. Het is te verwachten dat jongere kinderen wellicht minder bezig zijn met het behouden van de eigen face en die van de ander. Dit zou ertoe kunnen leiden dat er minder verschil is tussen de berichten met een aanbod en de berichten met een verzoek.

Aan de andere kant heeft het herkenbare scenario ervoor gezorgd dat de schrijftaken zo realistisch mogelijk waren. Doordat de schrijftaken dus niet erg kunstmatig waren, kunnen de resultaten wel worden gegeneraliseerd naar de situatie van alledag. Het is te verwachten dat jongeren ook in het dagelijkse leven WhatsAppen op de manier zoals gevonden is in dit onderzoek.

Een ander sterk punt aan dit onderzoek is dat er is gewerkt met verschillende volgorde van de schrijftaken. Hiermee is de kans op een volgorde-effect zo klein mogelijk gemaakt. Doordat elke klas een andere volgorde kreeg, kunnen de resultaten veelal los worden gezien van de volgorde.

6.5 Slotbeschouwing

Al met al kan men concluderen dat het een nuttig onderzoek is geweest. Het betreft immers een van de eerste onderzoeken naar stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten. De resultaten van dit onderzoek wijzen erop dat zowel geslacht als sociale afstand als mate van inbreuk invloed hebben op het voorkomen van stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten. In de toekomst heeft gelijkend onderzoek baat bij een grotere en wellicht een meer gevarieerde onderzoeksgroep. Dit kan leiden tot meer en dieper inhoudelijk onderzoek naar stijlaanpassingen in WhatsApp-berichten.

7. Literatuurlijst

- Areni, C. S., & Sparks, J. R. (2005). Language power and persuasion. *Psychology and Marketing*, 22, 507-525. doi:10.1002/mar.20071
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Church, K., & De Oliveira, R. (2013). What's up with WhatsApp? Comparing mobile instant messaging behaviors with traditional SMS. *Mobile HCI 2013*, München (Duitsland).
- Crystal, D. (2008). Text messages: Texting. *ELT Journal*, 62, 77-83. doi:10.1093/elt/ccm080
- Crystal, D. (2011). *Internet linguistics: A students guide*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Grace, A., Kemp, N., Martin, F. H., & Parrila, R. (2014). Undergraduates' text messaging language and literacy skills. *Read Writ*, 27, 855-873. doi:10.1007/s11145-013-9471-2
- Huls, E. (2001). *Dilemma's in menselijke interactie. Een inleiding in de strategische mogelijkheden van taalgebruik*. Utrecht: Lemma B.V.
- Jonge, S. De, & Kemp, N. (2012). Text-message abbreviations and language skills in high school and university students. *Journal of Research in Reading*, 35, 49-68. doi:10.1111/j.14679817.2010.01466.x
- Kobsa, A., Patil, S., & Meyer, B. (2012). Privacy in instant messaging: an impression management model. *Behaviour and Information Technology*, 31, 355-370. doi:10.1080/01449291003611326
- Matsumoto, Y. (1988). Reexamination of the universality of face: Politeness phenomena in Japanese. *Journal of Pragmatics*, 12, 403-426. doi:10.1013/0378-2166(88)90003-3
- Meijs, A. (2009). WAT? GEEN KUSJE?! *Een experimenteel onderzoek naar effecten van variatie in ontvanger en thema op de schrijfstijl in SMS-jes*. Master thesis. Faculteit Geesteswetenschappen. Tilburg: Universiteit van Tilburg.
- Nardi, B. A., Whittaker, S., & Bradner, E. (2000). Interaction and outeraction: instant messaging in action. CSCW'00, 2-6 december 2000, Philadelphia.
- Ouden, H. Den, & Wijk, C. Van (2007). 'Om vet gaaf op te kicken': over jongerentaal en het gebruik ervan in productadvertenties. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 35, 232-248.
- Redactie (2013, 29 mei). De dappere strijd van Whatsapp. Verkregen van <http://www.digitaleconomics.nl/2013/05/29/de-dappere-eigenwijsheid-van-whatsapp>.
- Reid, D. J., & Reid, F. J. M. (2005). Textmates and tekst circles: Insight into the social ecology of SMS tekst messaging. In A. Lasen & L. Hamill (Eds.), *Mobile world: Past, present and future* (p. 105-118). London: Springer.

- Schulz von Thun, F. (2003). *Hoe bedoelt u? Een psychologische analyse van menselijke communicatie*. Groningen: Wolters- Noordhoff.
- Skovholt, K., Gronning, A., & Kankaanranta, A. (2014). The communicative functions of emoticons in workplace e-mails. *Journal of Computer-Mediated Communication*, p. 1-18.
doi:10.1111/jcc4.12063
- Tayebnik, M., Puteh, M. (2012). Txt msg n English language literacy. *Social and behavioral Sciences*, 66, 97-105. doi:10.1016/j.sbspro.2012.11.251
- Verckens, J. P. (2001). *Communicatievaardigheden*. Leuven – Apeldoorn: Garant.
- WhatsApp Inc. (2014). Over WhatsApp. Verkregen van <http://www.whatsapp.com>.

8. Bijlage 1: Lijst met gevonden stijlaanpassingen

Stijlaanpassing	Aantal	Categorie
(!)!!	19	Benadrukken
/ (ipv of)	1	Teken
&	2	Teken
??	12	Benadrukken
☺	9	Emoticon
:P	2	Emoticon
^^	1	Emoticon
...	44	Teken
1tje	1	Indikken
2e	19	Indikken
5en	1	Indikken
8e	1	Indikken
:3	1	Emoticon
(L)	2	Emoticon
;)	3	Emoticon
Aap	1	Vervangen
Ajuuus	2	Benadrukken
Akkord	1	Verklanken
Alimmi	1	Lenen
App	13	Vervangen
Appe	1	Verklanken
Appt	2	Vervangen
Asap	2	Afkorten
Aub	18	Afkorten
Baba	7	Lenen
Bieb	1	Afkorten
Bo3k	1	Teken
Boetee	1	Benadrukken
Brenge	2	Verklanken
Bruuur	1	Benadrukken
Btw	4	Afkorten
Buur	1	Afkorten
Cent/week	3	Afkorten
Chill	1	Verruimen
Cnt	2	Weglaten
Crash	1	Lenen
Ct	4	afkorten
Da	8	Verklanken
Daddy/daddie	3	Lenen
Das (ipv dat is)	1	Verklanken
Dele	2	Verklanken
Doorr	1	Benadrukken
D(')r	4	Verklanken
Dt	1	Weglaten
Eey/eej/ejj	9	Verklanken
Eeey/eeej	1	Benadrukken

Ef(f)e	11	Verklanken
Em	1	Verklanken
Enz	1	Afkorten
Et	3	Verklanken
Eu	10	afkorten
Eur	1	Weglaten
Eurie	3	Verklanken
Evn	1	Weglaten
Evt	2	Afkorten
Ewa	2	Lenen
Ey	16	Afkorten
Ff	81	Indikken
Fftjes	1	Indikken
Free	1	Lenen
Gelede	1	Verklanken
Geve	1	Verklanken
Gr	21	Afkorten
Greetz	1	Schenden
Gs	5	Afkorten
Hai	1	Verklanken
Haai	1	Benadrukken
Hahaxx	1	Schenden
Harrayyy	1	Benadrukken
He (ipv het)	1	Schenden
Hebbe	1	Verklanken
Hee	106	Verklanken
Heee	5	Benadrukken
Heehoi	1	verklanken
Heey/Heej	10	Verklanken
Hellooo	1	Benadrukken
Heyy	3	Benadrukken
Hi	4	Lenen
Hm	1	Weglaten
Hooii	5	Benadrukken
Ie	8	Verklanken
Inlevere	1	Verklanken
Ist	1	Verklanken
Ivm	1	Afkorten
Joh	2	Verruimen
K	29	Weglaten
Komme	1	Verklanken
Konrad	1	Lenen
Koste	2	Verklanken
Kunne	1	Verklanken
Late	2	Verklanken
Later	2	Verruimen
Laters/laterz(zz)	2	Vervangen
Lene	2	Verklanken
(')M	42	Weglaten
Me (ipv mijn)	3	verklanken

Media (ipv Mediatheek)	3	Afkorten
Meenemn	1	Weglaten
Mense	1	Verklanken
Miss	10	Afkorten
Mn	17	Weglaten
Mnr	6	Afkorten
Moat	1	Verklanken
MOET	1	Benadrukken
Moete	1	Verklanken
Morge	1	Weglaten
Mr	3	Afkorten
M.v.g.	7	Afkorten
N	5	Weglaten
Na (ipv naar)	2	Schenden
Neme	1	Verklanken
Nie	4	Verklanken
Nml	3	Afkorten
OF	2	Benadrukken
Okee	4	Benadrukken
Okii	1	Schenden
Ouwe	6	Vervangen
P (ipv per)	7	Afkorten
Pannekoek	2	Vervangen
Papaaaa	4	Benadrukken
Pap(p)ie	5	Verklanken
Pappp	1	Benadrukken
Please	7	Lenen
Plz(z)	4	Weglaten
Pw	4	Afkorten
Scorro (ipv school)	1	Lenen
Schol (ipv school)	1	Schenden
Sjonnie	1	Vervangen
Swag	1	Lenen
(')T	100	Weglaten
Thanks	6	Lenen
Thnx(x)	4	Weglaten
Trug	1	Schenden
Trwns	1	Weglaten
Tusse	2	Verklanken
Ty	1	Afkorten
U (i.p.v. uur)	20	Afkorten
Uuhm	1	Verklanken
VANDAAG	2	Benadrukken
Vd (ipv van de)	1	Afkorten
Vin	1	Verklanken
W8	2	Indikken
Wachte	2	Verklanken
Wachtn	3	Weglaten
wete	4	Verklanken
Wille	2	Verklanken

Willem	1	Verklanken
Wnr	2	Weglaten
WO	1	Afkorten
WO2	7	Afkorten
Wt	1	Weglaten
WW2	2	Afkorten
XD	1	Emoticon
X(xx)	59	Tekens
Yo(o)/jo(o)	38	verruimen
Zi	1	Verklanken
Z'n	1	Afkorten
Zsm	8	Afkorten

9. Bijlage 2: Instructie

Intro

Hoi allemaal, ik zal me even voorstellen. Ik ben Carla, en ik ben een masterstudent aan de Universiteit van Utrecht. Daar werk ik als student-assistent, wat inhoudt dat ik de Universiteit help bij het uitvoeren van onderzoek.

Op dit moment zijn we bezig met een onderzoek naar Whatsapp. We zijn benieuwd hoe jongeren via Whatsapp communiceren. Dus daarom reis ik het land door om jongeren Whatsappberichtjes te laten sturen zodat we die kunnen analyseren, en vandaag gaan jullie ook meehelpen.

Vorbereiding

Ik zal even vertellen wat globaal de bedoeling is: straks krijgen jullie van mij in totaal vier situatieschetsen waarover jullie Whatsappberichten gaan sturen. Die berichten sturen jullie zogenaamd aan andere mensen, maar ze komen bij mij terecht op deze telefoon **[laten zien]**.

Omdat we dus echte berichten gaan sturen moet ik even weten wie er nu niet de beschikking heeft over een werkende smartphone. Jullie krijgen de opdrachten op papier **[uitdelen]**. Jullie mogen de voorkant van de bundel vast doorlezen, maar laat hem verder nog even dicht.

De mensen die wél een smartphone hebben krijgen ook instructiepapieren **[uitdelen]**. Lees de voorkant vast door, maar laat de bundel verder nog even gesloten.

Voordat we kunnen beginnen met de opdrachten moeten de mensen mét een smartphone twee stappen uitvoeren met hun telefoon. Eerst moeten jullie het nummer van deze telefoon in jullie smartphones opslaan, en daarna moet je een getal doorsturen naar dit nummer via WhatsApp. Jullie vinden de exacte instructies om dit te doen op de tweede pagina van jullie bundel. Ga je gang.

[wachten]

Heeft iedereen het nummer opgeslagen? En heeft iedereen het getal verstuurd?

Taak 1

Oké, ik zal nu de eerste situatieschets voorlezen waarover jullie een bericht gaan sturen. Let goed op.

[voorlezen tot einde beschrijving]

Het idee is dus dat jullie nu een bericht gaan schrijven aan deze persoon. Schrijf precies zoals je dit normaal gesproken in zo'n situatie ook zou doen. Als je klaar bent stuur je het bericht aan het contact 'Onderzoek' dat je zojuist hebt opgeslagen. Of als je geen telefoon gebruikt, schrijf je het in het plaatje van de telefoon **[laten zien]**.

Jullie mogen nu pagina 3 van je bundel openslaan. Hier kun je de hele situatieschets en de instructies nog eens nalezen.

Zijn er nog vragen? **[vragen beantwoorden]** Dan mogen jullie nu taak 1 gaan doen. Wacht als je klaar bent even rustig tot iedereen klaar is.

Taak 2

Is het bij iedereen gelukt? Dan gaan we nu door naar taak 2. Ik zal hem weer eerst helemaal voorlezen.

[voorlezen tot einde beschrijving]

De uitvoering is precies hetzelfde als zojuist. Schrijf weer precies zoals je dit normaal ook zou doen en verstuur het weer naar 'Onderzoek'. Lees in je bundel de situatieschets en de instructies onder taak 2 nog eens na. Ga je gang.

Taak 3 en 4

Er komen nu nog twee taken. Taak 3 en 4 lijken erg op taak 1 en 2, alleen zijn de personen aan wie je het bericht stuurt zijn nu omgewisseld. Je stuurt nu dus het bericht over het boek uitlenen aan de (vader/vader van de oppaskinderen), en het bericht over het boek terugbrengen aan de (vader/vader van de oppaskinderen).

Ik zal de situatieschetsen niet meer voorlezen, maar lees ze zelf nog even goed door zodat je niets vergeet. Als je taak 3 gedaan hebt mag je gelijk doorgaan met taak 4.

Als je helemaal klaar bent mag je gelijk de vragenlijst op de laatste pagina invullen.

Is alles duidelijk? **[vragen beantwoorden]** Ga je gang.

Controle

Heeft iedereen de vragenlijst ingevuld? Zo niet, doe dit nog even. Controleer ook even of je alle berichten verstuurd hebt, dus het getal en alles van de vier taken.

Protocol

Intro

Hoi allemaal, ik zal me even voorstellen. Ik ben Carla, en ik ben een masterstudent aan de Universiteit van Utrecht. Daar werk ik als student-assistent, wat inhoudt dat ik de Universiteit help bij het uitvoeren van onderzoek.

Op dit moment zijn we bezig met een onderzoek naar Whatsapp. We zijn benieuwd hoe jongeren via Whatsapp communiceren. Dus daarom reis ik het land door om jongeren Whatsappberichtjes te laten sturen zodat we die kunnen analyseren, en vandaag gaan jullie ook meehelpen.

Vorbereiding

Ik zal even vertellen wat globaal de bedoeling is: straks krijgen jullie van mij in totaal vier situatieschetsen waarover jullie Whatsappberichten gaan sturen. Die berichten sturen jullie zogenaamd aan andere mensen, maar ze komen bij mij terecht op deze telefoon **[laten zien]**.

Omdat we dus echte berichten gaan sturen moet ik even weten wie er nu níet de beschikking heeft over een werkende smartphone. Jullie krijgen de opdrachten op papier **[uitdelen]**. Jullie mogen de voorkant van de bundel vast doorlezen, maar laat hem verder nog even dicht.

De mensen die wél een smartphone hebben krijgen ook instructiepapieren **[uitdelen]**. Lees de voorkant vast door, maar laat de bundel verder nog even gesloten.

Voordat we kunnen beginnen met de opdrachten moeten de mensen mét een smartphone twee stappen uitvoeren met hun telefoon. Eerst moeten jullie het nummer van deze telefoon in jullie smartphones opslaan, en daarna moet je een getal doorsturen naar dit nummer via WhatsApp. Jullie vinden de exacte instructies om dit te doen op de tweede pagina van jullie bundel. Ga je gang.

[wachten]

Heeft iedereen het nummer opgeslagen? En heeft iedereen het getal verstuurd?

Taak 1

Oké, ik zal nu de eerste situatieschets voorlezen waarover jullie een bericht gaan sturen. Let goed op.

[voorlezen tot einde beschrijving]

Het idee is dus dat jullie nu een bericht gaan schrijven aan deze persoon. Schrijf precies zoals je dit normaal gesproken in zo'n situatie ook zou doen. Als je klaar bent stuur je het bericht aan het contact 'Onderzoek' dat je zojuist hebt opgeslagen. Of als je geen telefoon gebruikt, schrijf je het in het plaatje van de telefoon **[laten zien]**.

Jullie mogen nu pagina 3 van je bundel openslaan. Hier kun je de hele situatieschets en de instructies nog eens nalezen.

Zijn er nog vragen? **[vragen beantwoorden]** Dan mogen jullie nu taak 1 gaan doen. Wacht als je klaar bent even rustig tot iedereen klaar is.

Taak 2

Is het bij iedereen gelukt? Dan gaan we nu door naar taak 2. Ik zal hem weer eerst helemaal voorlezen.

[voorlezen tot einde beschrijving]

De uitvoering is precies hetzelfde als zojuist. Schrijf weer precies zoals je dit normaal ook zou doen en verstuur het weer naar 'Onderzoek'. Lees in je bundel de situatieschets en de instructies onder taak 2 nog eens na. Ga je gang.

Taak 3 en 4

Er komen nu nog twee taken. Taak 3 en 4 lijken erg op taak 1 en 2, alleen zijn de personen aan wie je het bericht stuurt zijn nu omgewisseld. Je stuurt nu dus het bericht over het boek uitlenen aan de (vader/vader van de oppaskinderen), en het bericht over het boek terugbrengen aan de (vader/vader van de oppaskinderen).

Ik zal de situatieschetsen niet meer voorlezen, maar lees ze zelf nog even goed door zodat je niets vergeet. Als je taak 3 gedaan hebt mag je gelijk doorgaan met taak 4.

Als je helemaal klaar bent mag je gelijk de vragenlijst op de laatste pagina invullen.

Is alles duidelijk? **[vragen beantwoorden]** Ga je gang.

Controle

Heeft iedereen de vragenlijst ingevuld? Zo niet, doe dit nog even. Controleer ook even of je alle berichten verstuurd hebt, dus het getal en alles van de vier taken.